

Mikael Wahlström:

Börsfall och ekonomiska kriser

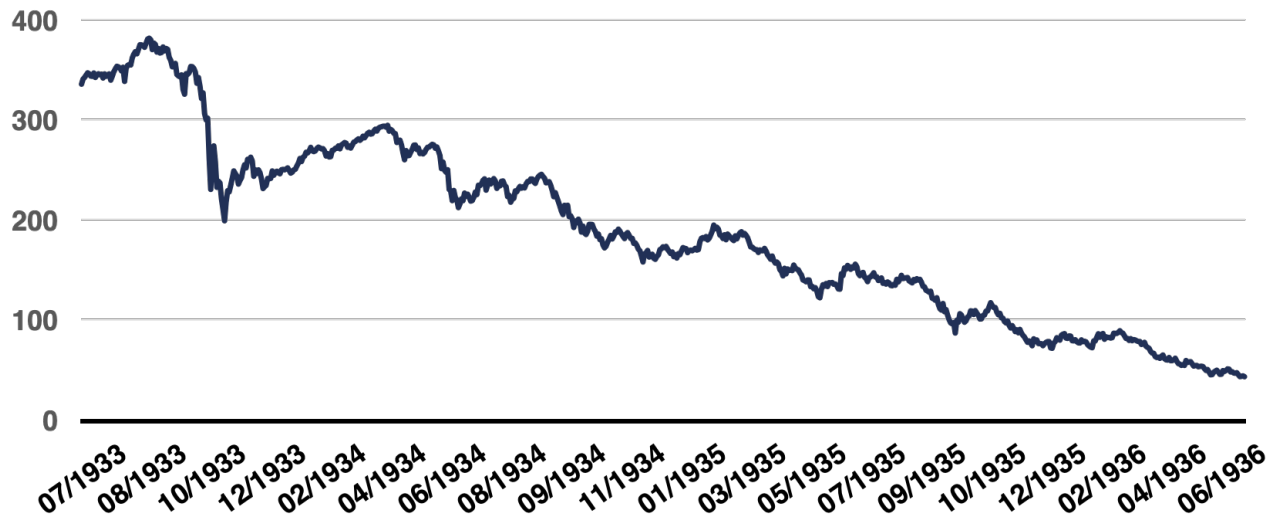
- Klassikern beträffande ekonomiska kriser torde vara **Carmen Reinharts och Kenneth Rogoffs "This Time is Different, Eight Centuries of Financial Folly"**, Princeton University Press, 2009. Reinhart och Rogoff går igenom otaliga händelser och utvecklingar i historien som har slutat i finansiell katastrof. Det har funnits ett stort antal sätt att förstöra den ekonomiska utvecklingen, en del självförvållade, andra mer beroende på utomstående faktorer.
- Beträffande år 1929 års börskrash i USA och den därpå följande djupa recessionen kan man rekommendera den till skillnad från många andra böcker korta och lättlästa **"The Great Crash 1929" av John Kenneth Galbright**.
- Beträffande Finanskrisen 2007 – 2008, två bra böcker som från lite olika vinkel beskriver händelserna är **Bethany McLeans och Joe Noceras "All the Devils are Here"**, Penguin Books, 2010, samt **Michael Lewis "The Big Short"**, W.W. Norton & Co., 2010.
- Mera generella och "historiska" böcker om ämnet är t.ex. **Charles P. Kindlebergers "Manias, Panics and Crashes, A History of Financial Crisis"** (MacMillan 1978), samt samma författares **"A Financial History of Western Europe"** (1984).

Börsfallet i USA oktober 1929

Den 28.10.1929, "Black Monday", föll Dow Jones indexet med 12,82 %., Nästa dag, tisdagen den 29.10.1929, "Black Tuesday", föll Dow Jones indexet med ytterligare 11,73 %. Ett totalt fall om 23,05 % för två dagar.

De facto så återhämtade sig sedan USA börsen ganska bra till hösten 1930. Därefter började en två års stadig, men mera odramatisk nedgång som i slutändan ledde till ett börsfall om nästan 90 % från toppen år 1929.

Dow Jones Industrial Average 25 1.7.1929 – 1.7.1932

12.5.2025

HANDELSGILLET / MW

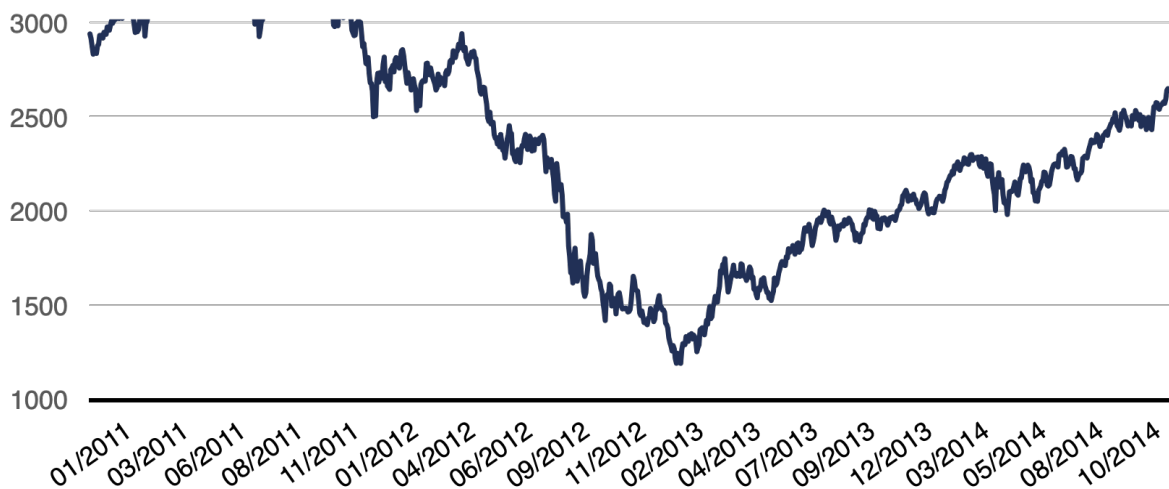
Fastighetsbubblan som ledde till en finanskris

- Subprime krisen i USA 2007 - 2008
- Subprimelånekrisen ledde till en banksystemskris, som ledde till ett stort fall på börserna år 2008 - 2009
- Aktiemarknaderna var i stort sätt den enda fungerande kapitalmarknaden för att få ut likviditet
- Finanskrisen ledde till en allmän brant ekonomisk nedgång
- Roten till centralbankernas lågräntepolitik de följande + 10 åren

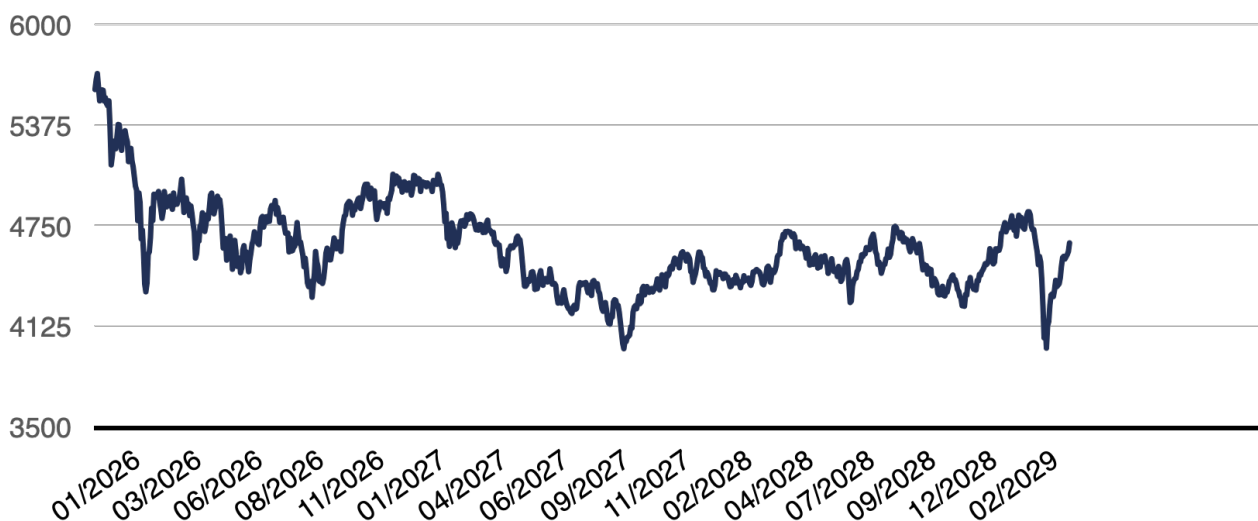
12.5.2025

HANDELSGILLET / MW

OMX Helsinki 25 index 1.1.2008 – 31.12.2009

OMX Helsinki 25 index 1.1.2022 – 9.5.2025

Frågor och svar:

Fråga: kan föredragshållaren utvidga sin åsikt om att något konstigt nu sker i U.S.A.

Svar: Det, som nu sker både gällande lagstiftning och utrikespolitik, beror i högsta grad på bristfälliga kunskaper i historia, ekonomi etc. hos den högsta ledningen.

Fråga: Föreligger det någon korrelation mellan det ekonomiska läget och följderna av Trumps åtgärder?

Svar: Det är svårt att överblicka vad Trump strävar till och svårt att uppskatta vad Trumps åtgärder leder till i fråga om ekonomiska följder och bristande förtroende på ekonomin i världen.

Fråga: Då börskraschen 1929 skedde, hade US guldmyntfot medan guldmyntfoten var slopad, när finanskrisen 2008 kom. Vilka var skillnaderna i hur ekonomin återhämtade sig?

Svar: Då guldmyntfoten var slopad 2008 återhämtade sig ekonomin och börsen snabbt, då staten kunde gå in med penningstöd och överta odugliga bolag genom så.k. bail-out.

Fråga: Personer som på förhand vet om tariffer, emissioner, fusioner etc. kan reagera i förtid och göra enorma vinster. Är det sannolikt att en del krascher är orkestrerade för att maximera vinsten för vissa personer?

Svar: De verkliga börshajarna diskonterar varje dag och det är svårt att manipulera börskurserna. Mer sannolikt är att då vissa nyckelpersoner reagerar på kursförändringar, följer ett stort antal spekulanter efter.

Fråga: Under 80-talet, då valutamarknaden frigjordes, lånade bankerna efter det ut mycket frikostigt, vilket resulterade i att många investerade med lånade pengar. När sedan värdepapperens värde sjönk blev lånen kvar på hand. Hade bankerna inget ansvar?

Svar: Det är sant att bankerna formligen kastade pengar på folk - även s.k. valutalån - vilket sedan ledde till utblottning och t.o.m. självmord. Bankerna hade inget ansvar. Det var en följd av att reglerna för penningmarknaden ändrades så snabbt. Samhället fick betala innan man lärde sig att handskas med de nya reglerna.

Fråga: Har man ändrat på grunderna för beräkning av värdepappersindex?

Svar: I princip kan man göra justeringar speciellt i lägen då ett bolag blir för stort, men det är inte lätt att bibehålla jämförbarheten, då det kan vara svårt att beräkna effekten.

Fråga: Kurserna följs och snabba reaktioner görs av datorer och AI. Är det möjligt att algoritmerna överreagerar och en krasch uppstår av misstag?

Svar: AI är relativt nytt och dess potential inom börsverksamhet är ännu osäker. Det är sannolikt att man kommer att lära sig att använda den optimalt. Det viktiga är man integrerar det på ett smidigt sätt i systemet.

Fråga: Då Finlands valutamarknad öppnades (från ett slutet system till ett öppet system) på 80-talet blev följden många katastrofer. Kunde förändringen ha gjorts annorlunda.

Svar: Det är svårt att bedöma huruvida det hade förlöpt smidigare, om inte Sovjetunionen hade kollapsat samtidigt.

Fråga: På grund av Trump, torde trenden vara att undvika investeringar i USA. Dock är ju 5-10 av de största tech-bolagen amerikanska. Borde man därför trots allt investera i USA ?

Svar: Balansen i världsordningen har förändrats kraftigt. Kinas betydelse har ökat markant - vi vet inte vilka konsekvenser de avtal man gjort i Asien mellan Kina, Japan och Sydkorea har. Kommer USA:s hegemoni att minska? Det måste ju ändå vara Kinas målsättning att på sikt försvaga USA:s ställning.

Det är klokt att diversifiera sina investeringar.

Fråga: Ostasiatiska länder, Kina, Japan och Sydkorea har försökt närma sig varandra. Om de lyckas skapa ett block, är det då sannolikt att det kan rubba USA:s hegemoni på valutamarknaden.

Svar: Än så länge finns det så pass mycket gammalt groll dessa länder emellan att en stark valutaunion inte är sannolik.